

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Університет Коменського у Братиславі
Дангаринський державний університет
Костанайський соціально-технічний університет імені академіка Зулхарнай Алдамжар
Китайсько-українська асоціація сприяння розвитку освіти та науки
ПЗВО «Київський міжнародний університет»
Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка**

ХІІ ГЛУХІВСЬКІ НАУКОВІ ЧИТАННЯ – 2022

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУСПІЛЬНИХ ТА ГУМАНІТАРНИХ НАУК

**Матеріали
міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції
молодих учених і студентів**

7-8 грудня 2022 р.

**Глухів
2022**

УДК 303+009

Г 55

Глухівські читання - 2022. Актуальні питання суспільних та гуманітарних наук : Збірник матеріалів XII міжнародної науково-практичної інтернет-конференції / За заг. ред. А.С. Полякова. – Глухів, 2022. – 596 с. URL :

<http://new.gnpu.edu.ua/uk/nauka/naukove-tovarystvo-studentiv-aspirantiv-doktorantiv-ta-molodykh-vchenykh.html>

Редколегія випуску:

Полякова А.С. — кандидат біологічних наук, старший викладач кафедри теорії і методики викладання природничих дисциплін, голова Ради Наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів та молодих вчених Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

Члени редколегії:

Плугіна А.П. — доктор філософії, старший викладач кафедри педагогіки і психології початкової освіти, голова наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених ННІ Педагогіки і психології Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Члени оргкомітету:

Дмитренко А.П. — доктор філософії, старший викладач кафедри теорії і методики дошкільної освіти, голова наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених ННІ Педагогіки і психології Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Маринченко І.В. — кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти та комп'ютерних технологій, голова наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених факультету технологічної і професійної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Мінченко М. В. — аспірантка кафедри історії, правознавства та методики навчання, голова наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених ННІ Філології та історії Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Вовк Б.І. — кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти та комп'ютерних технологій Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Гречаник Н.І. — кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри української мови, літератури та методики навчання Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Підсосонна О.В. — аспірантка кафедри теорії і методики початкової освіти, заступник голови наукового товариства студентів, аспірантів, докторантів і молодих учених ННІ Педагогіки і психології Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Друкується за рішенням ученої ради Глухівського НПУ ім. О.Довженка (протокол N5 від 30.11.22 р.)

Редакція не несе відповідальності за авторський стиль праць, опублікованих у збірці.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1.	ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ОРГАНІЗАЦІЇ, РЕГІОНУ	4
СЕКЦІЯ 2.	ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ОСВІТІ, НАУЦІ І ТЕХНІЦІ	41
СЕКЦІЯ 3.	ІСТОРІЯ. ФІЛОСОФІЯ	67
СЕКЦІЯ 4.	ПРАВОНАВСТВО. ПОЛІТОЛОГІЯ	120
СЕКЦІЯ 5.	УКРАЇНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО І ВИКЛИКИ ГЛОБАЛЬНОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ: СОЦІАЛЬНО- ГУМАНІТАРНІ АСПЕКТИ	145
СЕКЦІЯ 6.	ПЕДАГОГІКА: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА	158
СЕКЦІЯ 7.	ПСИХОЛОГІЯ	210
СЕКЦІЯ 8.	ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ	257
СЕКЦІЯ 9.	ЛІНГВІСТИКА (АНГЛІЙСЬКА, НІМЕЦЬКА МОВИ). МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	331
СЕКЦІЯ 10.	БІОЛОГІЯ, ЕКОЛОГІЯ, ЕКОЛОГО- КРАЄЗНАВЧА ОСВІТА, ОХОРОНА ПРИРОДИ	352
СЕКЦІЯ 11.	ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА, СПОРТ, ЗДОРОВИЙ СПОСІБ ЖИТТЯ	361
СЕКЦІЯ 12.	ТЕХНОЛОГІЧНА ОСВІТА	380
СЕКЦІЯ 13.	ПОЧАТКОВА ОСВІТА	393
СЕКЦІЯ 14.	ДОШКІЛЬНА ОСВІТА	475
СЕКЦІЯ 15.	ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА	544

- 1) усвідомлене самоприйняття;
- 2) свідомість життя, життя як цінність;
- 3) довірлива сміливість;
- 4) емоційна мудрість;
- 5) креативність, яку визначають здібності особистості до інтерпретації, проблематизації та прогнозування відносин;
- 6) рефлексивність, обумовлена рефлексією особистості на себе, інших, на діяльність;
- 7) самоорганізація, виражена в увазі до внутрішніх процесів, в усвідомленні ціннісного змісту сенсу життя та в толерантності.

Аналізуючи психолого-педагогічні аспекти саморозвитку, слід також акцентувати увагу на педагогічних бар'єрах (зумовлених зовнішніми та внутрішніми факторами), які є серйозною перешкодою для саморозвитку сучасних студентів. Типовими бар'єрами саморозвитку є несформованість мотиваційної основи, способів, механізмів та прийомів саморозвитку; неадекватні самооцінки, які породжують невпевненість чи самовпевненість, що зумовлює труднощі у постановці життєвих цілей, небажання займатися самовихованням тощо.

Набуваючи в процесі діяльності певного досвіду та якості (на підставі внутрішніх потреб), особистість починає на цій базі вільно і самостійно вибирати цілі та засоби діяльності, керувати своєю діяльністю, одночасно вдосконалюючи та розвиваючи свої здібності до її здійснення, змінюючи та виховуючи (формуєючи) себе.

Цей факт є найважливішим для педагогіки і полягає в тому, що людина розвивається не тільки за закладеною в ньому спадковою програмою і під впливом навколишнього середовища, а й залежно від досвіду, якостей, здібностей, що складаються в її психіці.

У процесі підготовки фахівців через чітко збудоване та організоване освітнє середовище вишу моделюють такі значущі характеристики саморозвитку студента: індивідуальність, прагнення до більшої свободи, досягнення цілісності, особистісне та професійне зростання, самостійність, самоповага, суспільне схвалення чи осуд.

Тому процес саморозвитку протікатиме більш ефективно і в соціально прийнятних нормах, якщо особистості (на різних етапах її становлення) надається психолого-педагогічна підтримка, що здійснюється в рамках позитивного супроводу. Якщо у навчальних закладах реалізують ідею супроводу, а організація навчально-виховної роботи націлена на самоактуалізацію, це створює сприятливі передумови для роботи кожного суб'єкта взаємодії над собою, стимулює індивідуальне самопізнання та саморозвиток.

Література:

1. Психологічні особливості студентського віку. На допомогу кураторам. Вип. 3. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 88 с.
2. Tarabrina, Natalia & Grabovskaya, Elena & Tikhonov, A. & Kraev, Yury. (2020). Psychological Features of the Personality of Students of Different Specialties. *International Journal of Higher Education*. 9. 152. DOI: 10.5430/ijhe.v9n3p152.

Жога Р. А.

*здобувач вищої освіти ступеня доктор філософії
Української інженерно-педагогічної академії*

СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ ПЕРСОНАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА БЕЗ ПОЧАТКОВОЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ

Персональне освітнє середовище (ПОС) професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва без початкової музичної освіти є об'єктом педагогічного проектування,

що передбачає виокремлення його структурних елементів, зв'язків та системо утворюючих чинників.

В музично-педагогічній сфері низка науковців відмічають необхідність створення освітнього середовища (ОС) професійної підготовки вчителів музичного мистецтва (О. Горбенко, К. Дроздова-Кучерук, Л. Пастушенко, Т. Пухальський, М. Томашівська, В. Юнда).

Більшість дослідників відмічають ОС як структуру, що створює можливості для професійного вдосконалення здобувачів освіти, підвищує їхню мотивацію до навчання, надає інструментарій для саморозвитку, слугує платформою для опанування професійними компетентностями. Так, Л. Пастушенко визначає освітнє середовище, як «чинник, що зумовлює функціонування механізму, який забезпечує розвиток професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва» [3 с. 129]. Також він зазначає необхідність створення освітньо-розвивального середовища, як головного фактору розвитку якісних характеристик фахівця спроможного до творчої самореалізації у процесі творчої та педагогічної діяльності.

На думку О. Горбенко ОС професійна підготовки вчителя музичного мистецтва вимагає художньо-творчого спрямування, що передбачає комплекс педагогічних впливів, які забезпечують розвиток творчого потенціалу майбутнього фахівця, створюють можливості для його самореалізації, виховують потребу в самовдосконаленні [1 с. 68]. Науковець зазначає, що використання можливостей та засобів освітнього середовища, через стимулювання мотиваційної сфери – це основний чинник формування професійної компетентності фахівця.

Т. Пухальський розглядає освітнє середовище в якості однієї з умов розвитку професійної компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва, яка здійснюється через адекватне організаційне, методичне та змістово-технологічне забезпечення вивчення диригентсько-хорових дисциплін [4 с. 108]. Він виділяє такі складові ОС:

- інформаційна складова (наявність джерел інформації – методичної, музичної та нотної літератури);
- організаційна складова (конкурси, концерти, конференції, діяльність творчих колективів);
- матеріально-технічна складова (наявність навчальних приміщень, музичних інструментів, тощо).

В якості основної складової ОС науковець вказує організаційну, як таку, що дає можливість, з одного боку, забезпечити майбутніх вчителів музичного мистецтва концертним та виконавським досвідом, з іншого – виховувати їх в колективній творчій діяльності.

Схожу класифікацію подає М. Томашівська, визначаючи структуру освітнього середовища професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у вигляді таких складників [5 с. 47]:

1. Суб'єкти освітнього процесу – здобувачі освіти, викладачі, адміністрація ЗВО.
2. Інформаційне середовище закладу вищої освіти – наявні засоби інформування, відповідне обладнання, тощо.
3. Матеріально-технічні засоби освітнього середовища, в тому числі музичні інструменти, обладнані аудиторії, відповідна акустична апаратура та ін.

Основою професійної підготовки вчителів музичного мистецтва Хуан Чанхао вважає творення професійно-творчого середовища. Науковець вважає, що саме «професійно-творче середовище сприяє інтелектуально-творчому обміну інформацією фахового спрямування, що інтегрує змістовні складові, доповнюючи їх індивідуальними знахідками здобувачів освіти у періоди активної практики у межах середовища однодумців, які самостійно обрали шлях професійної самореалізації з учнівською молоддю» [34 с. 119]. На думку автора у професійно-творчому середовищі значно активізуються процеси самопізнання, саморозвитку

та вмотивованої взаємодії у музично-педагогічному становленні здобувачів освіти, де взаємодія між студентами в умовах професійно-творчого середовища доповнюється тьюторським супроводом педагогів різних дисциплін музичного циклу підготовки студентів до професійної діяльності з учнями.

Однією з педагогічних умов розвитку компетентності майбутнього вчителя музичного мистецтва В. Юнда вбачає створення інформаційно-творчого інноваційного середовища. Дослідниця вважає, що тільки інноваційна освіта буде сприяти вихованню самодостатнього всебічно розвиненого фахівця, самостійного у своїй діяльності, який зможе жити за законами сучасної глобалізації [6 с. 156].

На думку К. Дроздової-Кучерук для створення освітньо-виховного середовища, спрямованого на формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів, у закладах вищої освіти потрібно організувати вирішення таких завдань:

- надати можливість кожному здобувачу освіти самостверджуватись, розкривати творчі здібності;
- створити умови для емпатійного діалогічного спілкування викладачів і студентів, творчої атмосфери, використовуючи індивідуальний підхід до кожного студента;
- орієнтувати майбутнього вчителя музичного мистецтва на підвищення власного рівня національної самосвідомості [2, с. 101].

Узагальнюючи погляди науковців можна зробити висновок, що освітнє середовище становить єдність просторово-предметних і соціальних компонентів, які тісно пов'язані між собою та взаємозумовлені. Структурування ПОС професійної підготовки вчителів музичного мистецтва без початкової музичної освіти на засадах соціально-суб'єктної організації передбачає виділення структурних компонентів, в основі функціонування яких знаходиться відповідна форма організації освітнього процесу та цілеспрямована діяльність викладача та здобувача освіти в ньому.

Отже, при визначенні структури персонального освітнього середовища професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва без початкової музичної освіти ми опирались на соціально-суб'єктне структурування. Динамічними компонентами ПОС вказаної категорії здобувачів вважаємо тільки ті, що залежать від діяльності суб'єктів освітнього процесу та виокремлені на основі соціально-суб'єктного аспекту освітнього середовища. Це *мотиваційний*, *творчо-креативний* та *музично-технологічний* компоненти. Саме вони відіграють ключову роль у професійній підготовці майбутнього вчителя музичного мистецтва без початкової музичної освіти, адже охоплюють усі сфери музично-педагогічної діяльності, визначають важливість суб'єктного ресурсу ПОС та забезпечують його ефективність. Подальше дослідження буде спрямоване на детальну характеристику функціонування виділених компонентів.

Література:

1. Горбенко О. Б. Педагогічні умови формування музично-виконавської компетентності майбутніх учителів музики. Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Серія : Педагогічні науки. Кіровоград, 2010. Вип. 88. С. 66–70.
2. Дроздова-Кучерук К. Є. Формування готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до виховання національної самосвідомості учнів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Вінницький держ.пед. ун-т ім. Михайла Коцюбинського. Вінниця, 2020. 265 с.
3. Пастушенко Л. А. Педагогічна технологія розвитку професійної компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва у вищих мистецьких навчальних закладах: дис. ... канд. пед. наук. Рівне, 2017 244 с.
4. Пухальський Т. Д. Формування професійної компетентності майбутнього вчителя музики засобами диригентсько-хорових дисциплін: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ, 2019. 307 с.

5. Томашівська М. М. Формування професійної компетентності майбутніх учителів музики засобами українського народного музичного мистецтва: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Житомирський держ. ун-т ім. Івана Франка. Кременець, 2019. 280 с.
6. Юнда В. В. Підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва до роботи з дитячим хором: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Луганський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка». Старобільськ, 2021. 285 с.

Зінченко Л. В.

*магістр фізико-математичного факультету
Криворізького державного педагогічного університету
Науковий керівник — д-р пед. наук, доц. Кучер С.Л.*

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ САМООСВІТИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

У даній статті розглядається організація самоосвіти майбутніх учителів в умовах дистанційної освіти. Пандемія Covid-19 спричинила що навчальні заклади зіткнулися з дистанційною формою навчання школярів, студентів та вчителів, які проходять курси підвищення кваліфікації та перепідготовки для покращення кваліфікації в комп'ютерних технологіях.

Дистанційна освіта – це технологія, що базується на принципах відкритого навчання, та широко використовує комп'ютерні освітні програми різного призначення та створює створює інформаційне освітнє середовище для надання навчальних матеріалів та спілкування за допомогою сучасних телекомунікацій. Дистанційна освіта має багато переваг перед іншими формами навчання.

Практично не виходячи з дому та не залишаючи робочого місця, ви можете підтримувати регулярний зв'язок із викладачем за допомогою телекомунікаційних технологій, у тому числі відео зв'язку, та отримувати структурований навчальний матеріал, поданий в електронному вигляді.

Несуттєва за часом та обсягом частина навчального процесу дистанційної освіти може здійснюватися в очній формі (іспити, практичні, лабораторні роботи тощо). Високий професіоналізм, прагнення до співпраці, самоствердження та високий рівень спілкування з колегами – основні риси дистанційної освіти. Технології дистанційного навчання складаються з педагогічних та інформаційних технологій.

В Україні датою офіційного початку запровадження дистанційного навчання можна вважати 21 січня 2004 року, коли наказом № 40 Міністерства освіти і науки України було затверджено «Положення про дистанційне навчання», яке поклало початок запровадженню нових технологій у сфері освіти. Проте дистанційне навчання не набирало такої популярності як денне навчання чи заочне, коли учні і студенти ходили на заняття і вчилися новим навикам і знанням. Завдяки поширенню нових інформаційно-комунікаційних технологій та появи глобальної інформаційної мережі Інтернет відбулася зміна традиційної моделі навчання, та також прийшло дистанційне навчання із-за пандемії і вірусу Covid-19, коли дуже багато людей помирало, і люди робили щеплення щоб вижити.

На думку школи, розвиток нового напрямку в освіті – дистанційного навчання відбувався на основі комп'ютерних і телекомунікаційних технологій, а також суб'єкти та об'єкти навчання беруть безпосередню участь у навчальному процесі, знаходяться на відстані в часі чи просторі.

Ми також бачимо, що розвиток дистанційної освіти знайшов відображення і на законодавчому рівні, зокрема в указі Президента «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» (2000), Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні (2000),